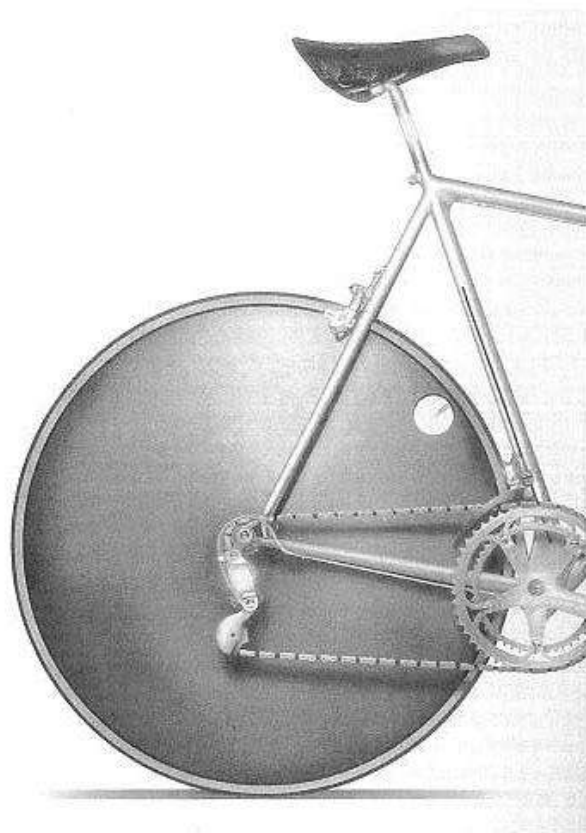

ali bez uspeha. Tajanstveno zdanje biblioteke beše netragom nestalo. I narednih dana, sva moja potraga naprosto se završavala tamo gde je i započinjala; osećao sam da se vrtim u krugu iz koga nema izlaza. Slomljen i obnevideo, u polutama šume, u jednom sam času zauvek napustio traganje i vratio se u izbu. Okusivši slast mudrosti više nisam mogao nazad, ali ne mogavši natrag, ne bejaše mi dopušteno ni da se na toj mudrosti napajam i dalje, već sam bio ostavljen na milost i nemilost samom sebi i celom svetu od koga sam neprestano bežao. Beležeći povremeno po koju reč o svom misterioznom doživljaju, proveo sam u izbi još ravno dva meseca, a zatim je, zajedno sa vernim mi Heopom, jednog kišnog dana napustih, ponevši sa sobom ono malo stvari što mi je preostalo nakon sedam godina samovanja. Ove redove ispisujem pod stablom lipe u srpskom Rasu, godine gospodnje 2001. Vraćam se domu, majci i ocu, i uzdam se u Tvorca da tamo neću zateći groblje i ruševine.

Radivoj Stanivuk

ZAPISI JEDNOG PUTNIKA

PRIČA O RIMU

Ako se katkada duže vremena zadržite na proputovanju po Italiji – zemlji prastare civilizacije i kulture čiji su gradovi počesto pravi mali arhitektonski muzeji, sa svojim arenama, palatama, bazilikama, antičkim zdanjima i hramovima pod otvorenim nebom, nećete moći a da ne ponovite onu čuvenu rečenicu - kako svi putevi vode u Rim. I ako nama, koji smo se posle dugog sardenskog putešestvija, vraćali brodom iz luke Olbija* prema Čivitavekiji, i nadalje autom, prema Rimu, po glavama će vam se verovatno rojiti mnoge priče o nastanku grada, izgrađenog na sedam brežuljaka.

Skoro sve iole poznate priče o Rimu, otpočinju tamo gde prestaje egzaktnost istorije, a začinje se mitsko predanje i legenda. Prema takvoj jednoj legendi, grad su osnovali trojanski doseljenici posle poraza i pada Troje, doplovivši svojim preostalim lađama na obale reke Tibra, u Etruriju. Neodlučnim da li da se tu zaustave ili nastave potragu za obećanom zemljom, pomogla im je jedna od njihovih žena, po imenu Roma, koja ih je nagovorila da zapale brodove, potpuno se zaustave, i na kopnu osnuju novi grad. Verovatno u spomen na tu mudru ženu, grad je dobio ime Roma (Rim), a da bi se dostojno sačuvala svetla uspomena na nju, između ostalih, rimski imperator Hadrijan je dao da se izgradi u samom gradu ogroman hram, posvećen Romi i Veneri. Bilo je to najveće zdanje jednog hrama antičkog Rima, a imalo je dva ulaza: u Venerin deo se ulazilo stepenicama iz pravca Koloseuma, a u hram Rome iz pravca Foruma.

Drugo predanje tvrdi, oslanjajući se na grčke izvore, da su sam grad osnovali, nomadski i ratnički narod Pelazgi, koji su, lutajući po svom nastanjenom svetu i u bitkama pobedivši mnoge druge narode, novoosnovanom svom gradu u znak sile i slave njihovog oružja namenili ime Rhome, što je na grčkom značilo: „Snaga“. Ali, najčuvanije od svih predanja, govori da su sredinom 8. stoleća pre nove ere, grad osnovala dvojica trojanskih potomaka kraljevske i božanske krvi - Romul i Rem. Kako je kasnije, u VI veku precizno izračunato od strane istoričara Dionizija Egziguusa, a na osnovu pretpostavki Marka Terencija, zbililo se to treće godine VI Olimpijade, dakle 753. god. pre nove ere. Osnivanju grada, prilikom kojeg je u sukobima između braće nastradao Rem, prethodilo je mučno detinjstvo među divljim zverima i pastirima, u nemaštini: prema predanju, odmah po rođenju braće po nalogu cara su bačeni u reku Tibar, odakle su njihove košare na obalu izvukli talasi, te ih tako spasili; othranila ih je svojim mlekom jedna vučica koja ih je pronašla pokraj reke, i odvušla u svoju pećinu na brežuljku Kapitolu, a kasnije ih je spasio jedan pastir, koji ih je nastavio uzgajati, sa svojih dvanaest sinova. Kad su posle izvesnog vremena saznali da su kraljevskog roda, stekavši dovoljno simpatizera i pomagača,

već u uspomenu. I doista, mada smo tek bili zakoračili u unutrašnjost tog malenog grada, unutar zidina, on se doimao kao nekakva sjajna i neizbrisiva uspomena. Jer, ulazak u ovaj grad, predstavlja ujedno ne samo prolazak sadašnjosti nego i ulazak u jedno davno prošlo vreme, što se graniči sa bajkom i legendom. Sam izgled grada iz daljine, podseća na bajku, na one bajke koje smo čitali u detinjstvu, o kraljevima, prinčevima i začaranim princezama, o začaranim predelima u okruženju maglovite samoće, a na legendu upućuje čitav okolni predeo, što se pruža sa visokih kula u nizine, prema okeanu od peska i plitke vode. A legenda kaže da su se tu negda, u davno zaboravljena, mitološka vremena, posvud uokolo, na prostoru od 40.000 hektara zemlje, prostirale šume; i u samome središtu svih šuma, na malenom bregu što se uzdizao nad njima, beše izgrađen utvrđen grad sa svojom opatijom, godine 708. Vremenom su, tokom stoleća, moćne okeanske stihije voda raznosile i gutale tu šumu, sve dok je ne progutaše; i ona bi zbrisana sa lica zemlje a od svega ostade samo breg i grad na bregu, da prkosi okeanu i vremenima: grad od požutelog granita, na čvrstim bedemima, što su zapljuskivani talasima.

Kroz dugu, usku i strmu ulicu, iz gradskog podnožja smo se peli ka visinama: između malih prodavnica suvenira, barova i restorana, kraj kojih su se razmireli turisti, nesigurno se muvajući unaokolo pred nepoznatim, cunjajući po svakoj uličici i zagledajući u izloge. A kad smo već prošli ulicu, i uspenjali se uz najveće stepenike, pogled je bio nenadmašan: gradske zidine, stara zdanja, kule, a pod jednom kulom - nešto drveća, nešto kestenova i mnogo peska.

Šta to vidim duboko dole, pod stablima i granama stoletnih divljih kestenova, pod drveno-zemljanim stepenicama, pod kulama i zidinama od granita, boje pustinjskog peska. Je li to doista radosna sumaglica, pod kojom se ništa jasno ne razaznaje nego sve odbacuje pod sunčevom svetlošću, samo svoje obrise ka nama; ili je to nekakvo žuto more što se tek nazre pogledom, žuto pešćano more u doba ogromne oseke vode, vlažnolepršajući okeanski vazduh pod suncem što peče, što nagoveštava zagonetnost i tajanstvo.

Mont Saint Michel je prizor, apsolutno nefotogeničan, nepodložan vernom prenosu na papir, i koliko god da pokušavate fotografisati to što u određenom momentu vidite, budite sigurni da u tome nećete uspeti. Kao što duh i osoben doživljaj nekog lika, možda samo katkad nađemo na nekakvom umetničkom portretu, a nikada na običnoj fotografiji ili razglednici, tako ni doživljaj i osoben duh ovog grada, nije moguće kopirati i preslikati. No njegova vizija i njegov duh, traju u nama i mnogo posle viđenog, i mnogo posle odlaska, dokle god traje uspomena, sa svojim melanholičnim mirisima.

Ne znam, katkad, šta me više uzbuđuje; da li sama arhitektura opatije i njenih crkvi, podignutih na strahovitoj visini, među oblake, ili me zanosi bleđožuti izgled peska, poput kakve pustinjske groznice - jedna strahovita suprotnost, između dva ekstrema, tanana granica u kojoj i pesak i grad, pronalaze svoj smisao i ljudsku meru. Oči miluju vrhove kula, crne krovove granitnih zdanja, sa svojim izbočinama i visokim prozorima što izviruju poput kućnih durbina iz krovova, pa potom prelaze na široka prostranstva peska, ispresecana plitkim vodama, kao da odmeravaju snagu jednog i drugog: snagu peska-zemlje-mora i bedeme grada. Jer, posvud uokolo tih bedema, što imitiraju bojom svog granita tu ogromnu podlogu peska, poput nekih životinja što se privikavaju i kroz boju tela uslovima tla na kojem postoje, u

neprozirnoj i dubokoj samoći okeanskih voda, rasprostire se požutela pustoš pešćanog okeanskog dna - žuta pešćana ostrva u svetlosnoj magli, boje hladnog plamena i žege, nepregledne daljine što oko sebe formiraju malene, imaginarne rečice, zmijugave, i duge dokle god pogled doseže kroz neprozir. Tako su se valjda, negda, u mistično vreme prvog postanja tla, menjali samo reljefi na Zemlji, oblikovala se ostrvlja, udaljavale, primicale i proticale vode; tako se valjda pre 5 miliona godina, na imaginarnoj mapi uspomena, formirao reljef Zemljin, od suštog nevidela, kroz radosnu maglu, pod bleskom prve Svetlosti što ozari Duh.

(1991)

